

Erik Lindgren

Posthistoriska glimtar från Stuguns socken i Jämtland

Innehåll

	sid
Förord	1
Stugun	3
Mårdsjön	6
Bomsund	9
Borglunda/Höglunda	11
Gesunden	13
Midskogsforsen	14
Näverede	16

Häftet i den posthistoriska skriftserien tillverkas med hjälp av en enkel äldre ordbehandlare, inköpt i juli 1992, en ljuslåda för montering och en kopiator, allt av enklaste slag. Kopior görs i efterfrågat antal, oftast mellan fem och tio. Det är fråga om ett hantverk med risk för defekter av olika slag. Jag hoppas läsaren har överseende med eventuellt förekommande fel och accepterar min tanke att det framforskade materialet är viktigare än häftets utförande. Tidigare häften har tillverkats med hjälp av en Amstrad ordbehandlare, medan en skrivmaskin har använts för de allra äldsta, liksom till förlagorna för samtliga böcker under perioden 1981 - 1990.

Erik Lindgren

Copyright Erik Lindgren

Posthistorisk skrift 398

Förord

I min strävan att försöka berätta något om postens utveckling på svenska landsbygdsorter försökte jag till en början att gå fram häradsvis men olika upptäckter under forskningsförsök har övertygat mig om hur olämpligt det är att binda sig för något särskilt system. Därför har mina publikationer efter hand lämnat det ursprungliga mönstret, åtminstone vad gäller den geografiska utbredningen. Tillgången till arkivmaterial som grundlag har under de senaste sex åren varit den mest avgörande faktorn.

I mina mappar med obehandlat material har jag bl a funnit sparsamma anteckningar om några jämtländska poststationer. Dessa har jag kunnat komplettera något genom lån av material från Postmusei arkiv i det s k Palmrummet, som innehåller kopior av original från före detta poststyrelsens centralarkiv, numera förvarade i Riksarkivet. Det är de kopior som jag arbetade med till manus för minnesboken till postverkets 350-årsjubileum.

Med hjälp av sådant material ägnar jag detta häfte åt Stuguns socken. Stugun har lockat mig inte minst därför att socknen och närområdet berördes av kraftverksbyggen. Sådana motiverade ibland att någon form av postservice inrättades för byggarbetarna och deras familjer.

Jag gör som hittills, plockar fram en och annan episod från varje ort inom det berörda området på grundval av uppgifter som jag kan finna i arkivrester. Det är alltså inte fråga om någon sammanhängande berättelse.

Den knapphändighet som präglar mina anteckningar, hoppas jag kan uppvägas av att jag ibland antecknar diarie- eller arkivnummer i den löpande texten. Intresserade läsare kan med de uppgifterna möjligen underlätta för tjänstemän vid Riksarkivet, att vid föränmält besök ta fram originalen till de handlingar och mera till som jag haft möjlighet att läsa under studier i postens centralarkiv. För de läsare som skulle välja den vägen för kompletterande uppgifter gäller att vid kontakt med Riksarkivets personal meddela att de arkivnummer som jag lämnar med littera *Tfk* resp *1 b* förvaras i huvudgruppen driftbyrån och de med littera *Klb* i huvudgruppen personalbyrån. Före 1910 års omorganisation tycks de flesta ärendena inledningsvis ha registrerats som inkomna till kanslibyrån och därefter fördelats till handläggande instans.

Därför förekommer mycket ofta på de handlingar, som jag arbetat med, kanslibyråns diarienummer överst till vänster och trafikbyråns nederst till vänster. Vid mina anvisningar anger jag det diarienummer, under vilket det är störst sannolikhet att finna ärendet. Vid kontroll i diarierna finner man om det blivit bilagt annat ärende, något som i så fall föranleder fortsatt undersökning i diariet, innan personalen går till förvaringshyllorna. Huvuddelen av det material som jag tagit del av i postens centralarkiv, finns numera under gruppen postens driftbyrå i Riksarkivet.

Alla rent postala uppgifter är hämtade ur avskrifter från den del av de handlingar i Postens centralarkiv, varav det fanns kopior i Växjö till oktober 1995. Vissa fakta har jag funnit i Svenska Järnvägsklubbens "Järnvägs-data" (ISBN 91-85098-85-X). I citat har jag moderniserat stavningen men inte gjort några ingrepp i texten. Även orternas namn återges i modern stavning. De olika poststationerna återges i kronologisk ordning efter deras tillkomst.

För läsarnas synpunkter på detta häfte är jag tacksam. Växjö i april 2001.

Erik Lindgren
Blåbärsvägen 4
352 45 VÄXJÖ

*Härmed bemäns Ansökan till erhållande af
föreståndare-befattningen vid Poststationen inom
Stugun socken och Jämtlands län*

*Amalia Köhl
född Hargvard*

Stugun

Inför kronobrevbäringsreformen överlämnade länsstyrelsen i Östersund den 14 november och 2 december 1874 till poststyrelsen villkorligt upprättade kontrakt med postförare och föreståndare för de poststationer, som skulle öppnas med 1875 års ingång. I poststyrelsens svar godkändes fem kontrakt om gångposter, ett 40-tal om körposter samt 23 kontrakt om handhavande av poststationer. Bland kontrakten fanns ett som avsåg kärpost från Boggsjö till Stugun och Sundsjö med gästgivaren Olof Olofsson som entreprenör samt ett som avsåg post från Stugun till Boggsjö med torparen Anders Petter Paulsson i Stugubyn som entreprenör.

Poststyrelsen godkände också ett kontrakt med Christina Helena Hallgren i Ragunda att vara föreståndare för den nya poststationen. Efter kontraktets upprättande kom en ansökan om samma befattning till länsstyrelsen i Östersund från kaptensänkan Amalia Köhl. Länsstyrelsen skrev med anledning därav den 24 december 1874 till poststyrelsen "att Konungens Befallningshavande jämväl anser Fru Köhl äga förmåga att förestå den dylik befattning; men torde i valet mellan sökandena Konungens Befallningshavande ej tillkomma att sig yttra".

Redan två veckor innan länsstyrelsen gav poststyrelsen detta besked hade Christina Hallgren blivit medveten om att Amalia Köhl önskade bli poststationsföreståndare i Stugun. Möjligen kan redan då insedda svårigheter att finna bostad efter flyttning från Ragunda till Stugun ha med verkat till att fröken Hallgren skrev de rader som återges nedan.

*Undertecknad överläter härmed sin befattning
såsom poststationsföreståndare i Stugun Socken af
Jämtlands län till fru Kaptensänkan Amalia Köhl
Ragunda den 24 December 1874
Christina Helena Hallgren*

*Uittena
Ragunda
Wouffrislund*

Det skulle ändå inte bli Amalia Köhl som tog över Christinas befattning när det visade sig omöjligt för fröken Hallgren att få någon bostad. Hon skrev den 28 januari 1875 till poststyrelsen för att få kontraktet hävt.

Da det för mig visat sig omöjligt
att erhålla någon lämplig bostad
i närheten af Stuguns kyrka
för att kunna beståda Post-
stationens befattningen derför
för jag härmed sönjaktat om
träde att bliwa endelidig
från det mig med Kongl. Sty-
relsen uppkattade Poststationens
om beständare af Poststationens
befattningen. Utv. Stuguns för
samling af förklarad län.
Stugun den 28de Januari 1875
Christina Helena Hallgren

I Christina Helenas ställe tog handlanden G.R. Petré ansvar för poststationens skötsel mot ett årsarvode av 250 kr. Detta höjdes till 300 kr, när lanthandlanden O W Amnelius trädde till som föreståndare enligt ett kontrakt den 17 september 1877.

Detta byte av föreståndare hängde samman med att Petré ville flytta poststationen ½ mil österut från kyrkan. Då han fick avslag på den framställningen, skrev han den 15 juni 1877 till poststyrelsen och sade upp sig. Poststyrelsen vände sig till länsstyrelsen med begäran om förslag på annan lämplig föreståndare. I sitt svar den 21 augusti 1877 uppgav länsstyrelsen att det inte gått att "erhålla någon till poststationsföreståndare i Stugun lämplig person, såvida arvodet ej höjdes till 300 kr".

Bland de följande föreståndarna kan nämnas folkskollärare Erik Björk från den 1 april 1889. Hans årsarvode på 500 kr höll sig även för efterföljaren den 1 oktober 1898, hemmansägaren Karl Olof Tideman och dennes son John från det nya århundradets ingång. Med tillsättandet den 1 januari 1902 av fröken Gerda Bertha Theresia Löfving höjdes arvodet till 600 kr, medan hennes efterträdare den 1 april 1907, Maria Elisabeth Eng, fick acceptera en sänkning till 540 kr.

Det blev byte igen redan den 1 juli 1908, då fröken Berta Karolina Stenborg tog över. Hon fick förflyttning till Föllinge den 1 maj 1911 och efterträddes då av Frida Eriksson med oförändrat årsarvode på 540 kr, men hon kunde glädja sig åt ett biträdesanslag på 240 kr per år från den 1 oktober 1914 (diarienummer 1 b 1914:1820).

Utvecklingen blev fortsatt positiv men inte förrän den 1 oktober 1951 höjdes poststationens status till postexpedition. Bland cheferna, som från den tidpunkten hade titeln stationsmästare, fanns från 1958 års ingång Sten Rune Bergström.

1889-01-01-1967-11-15

Mårdsjön

I en framställning till poststyrelsen den 7 augusti 1888 från personer som bodde i trakten av Mårdsjön men hade Borgvattnet som postadress begärde dessa att få postgång två gånger i veckan samt att en poststation skulle anläggas i Mårdsjö by i Stuguns socken. Den på vidstående sida återgivna reproduktionen är ett exempel på den tidens normala sätt att handlägga framställningar. Remissen till det överordnade postkontoret med begäran om yttrande m m tecknas i tomrummet mellan adresseringen och framställningens början.

Sökandena fick stöd i sitt ärende genom ett brev den 4 oktober 1888 till poststyrelsen, undertecknat av drygt dussintalet personer i själva Mårdsjön samt också av poststationsföreståndaren i Borgvattnet. De framhöll inte bara att folkmängden i Mårdsjö by uppgick till mer än 500 personer och att i byn delade "sig landsvägen åt 4 håll, nämligen till Stugun, Häggenås, Borgvattnet och Selsålandet och måste platsen därför betraktas som en centralpunkt. Efter dessa väglinjer ligga flera byar med en betydlig folkmängd som lämpligen borde utväxla sin post över Mårdsjön".

Postmästare Claes Sjöbäck i Östersund var positivt inställd till att postgången skulle förbättras och föreslog i sitt svar den 16 november 1888 att postgången till Borgvattnet skulle utvidgas till 2 gånger i veckan och att en poststation skulle inrättas i Mårdsjön. I Mårdsjön korsade två postlinjer varandra som sinsemellan hade utväxling med varandra. Då postförarna inte inträffade där samtidigt, förvarades postsäckarna av en postvärdare, en kostnad som skulle inbesparas om det fanns en poststation där, samtidigt som det, enligt Sjöbäcks åsikt, skulle "åstadkommas mera säkerhet och reda vid postutväxlingen med Borgvattnets poststation".

Det förefaller inte ha varit några problem för poststyrelsen att redan vid föredragningen av ärendet den 20 november 1888 besluta att den önskade poststationen skulle öppnas med det följande årets ingång. Till föreståndare antogs folkskolläraren Lars Johan Bygdén som hade inlämnat sin ansökan redan den 13 oktober. En ansökan från E Mattsson om samma anställning, vilken inkom till poststyrelsen den 29 november, påtecknades blott orden "Föreståndare redan antagen". För den utökade postföringen från Borgvattnet tecknade kontrakt med poststationsföreståndaren där, Erik Carlsson. Han hade medhjälpare som fullgjorde arbetet på hans ansvar.

Till Kongl. Generalpoststyrelsen i Stockholm.

Remissens till Postmästaren i Östersund som har att härifrån till Kongl. Styrelsen afgifva yttrande, jemväl inrefattande från Löfverstad inför skaffad upplysning, angående beloppet af den ökade kostnad för postverket, som kunde beräknas uppkomma genom inrättande af den föreslagna utökade postföringen samt poststation i Mårdsjö. Som afven.

På befallning,

Anders Jönsson

Da i följd af näringslifets och handelns utveckling ett ganska allmänt behof af mera snabbe postutväxling med andra orter förefinnes inom församlingen, vilja undertecknade härmed vårosamt anhålla att postgång måtte anordnas hit och härifrån tvänne gånger i veckan.

Och för posternas ordentliga utveckling drista vi tillika förtydliga, att poststation med Centralt läge öppnas i den till församlingen angränsande Mårdsjö by i Stuguns socken.

Borgvattnets Jämtlands län den 7 Aug. 1888

Erik Carlsson
Poststationsföreståndare

H. J. Norden
Komminister.

E. Eriksson

J. J. Modin

Handlande
1888

Kommunalstyrelsens förordning

Lars Johan Bygdén hade inledningsvis 250 kr i årsarvode och fick enligt poststyrelsens beslut den 16 april 1900 8 kr extra i månaden som biträdeshjälp. Han efterträddes den 1 juli 1904 av folkskolläraren Johan Axel Wikén. Mindre än ett år senare flyttades poststationen till Lars Petter Wedins handelsaffär den 1 april 1905. Ägaren fick årsarvodet höjt till 400 kr, ett belopp som också gällde för nästa föreståndare den 1 december 1908, fröken Lydia Victoria Wedin. Hon fick från den 1 september 1914 det fasta biträdesanslaget höjt från 8 kr i månaden till 120 kr om året. Det höjdes med 50% till 180 kr den 1 oktober 1916. Fröken Wedin hade två år tidigare fått årsarvodet höjt till 420 kr.

Bland senars tids föreståndare för poststationen i Mårdsjön fanns från den 1 juni 1948 Knut Otto Mattias Nihlén. Poststationen drogs in den 15 november 1967.

Under perioden 1 november 1958 - 14 januari 1959 fanns ett postombud i Öravattnet en halvmil norr om Mårdsjön. Troligen har postombudets redovisningar skickats till Mårdsjön. Studier i arkivet på postkontoret i Östersund torde kunna bringa närmare klarhet i omständigheterna kring denna ovanliga postanordning, som inte minst har väckt intresse bland ortstämpelsamlare filatelister.

Mårdsjön—Borgvattnet. (Från den 3 mars 1880.)						
O.	—	11,0	} 2,5	O.	9,0	
				Mårdsjön (å linjen Häggenås—Ragunda).....		—
O.	3,0	—		Skyttmon	O.	—
			Borgvattnets poststation.....	O.	5,0	

I denna tidigare tidtabell för postgången mellan Mårdsjön och Borgvattnet på onsdagar anges Mårdsjön med petitstil "(å linjen Häggenås - Ragunda)". Förändringen nio år senare medförde bl a att Mårdsjön fick en egen poststation och att frekvensen för förbindelsen med Borgvattnet dubblerades.

Bomsund

Efter framställning från representanter för befolkningen i trakten av Bomsund beslöt poststyrelsen den 17 maj 1898 att en poststation skulle öppnas den 1 juli samma år i Bomsund med postföring en gång i veckan på en nyinrättad linje på den 33 km långa vägen mellan Dockmyr och Stugun. Ärendet ingick som en mindre del i ett mycket omfattande ärende om förbättrad postföring i denna del av Jämtland (diarienummer Tfk 1191/1897). Bland annat berörde det frågan om att öppna en poststation vid Strömsnäs mellan Stugun och Krångede på postlinjen Häggenås - Stugun - Krångede - Pålgård. Önskemålen om en poststation i Strömsnäs fick inte gehör, men man kan säga att det lossnade ett kvarts sekel senare genom att en poststation öppnades strax väster därom med namnet Gesunden den 1 november 1925.

Nedan återgivna tidtabell gällde för postföringen för den linje som öppnades mellan Dockmyr och Stugsund och på följande sida återges tidtabellen för nedan omnämnda postlinje för anknytningen till Bomsund från huvudlinjen. Med svart inringade tiduppgifter avser tidpunkter mellan kl 18 och 06 ("nattid").

672. III. Dockmyr—Bomsund—Stugun. (Från den 2 juli 1898.)							
S.	—	8,45	2,3	Dockmyrs poststation	S.	2,0	—
S.	12,30	12,45	1,0	Bomsunds poststation	L.	10,0	10,15
S.	2,45	—	3,3	Stuguns poststation	L.	—	8,0

Det var inte bara den korta kärpostlinjen som betjänade den nya poststationen utan framför allt den ännu kortare postföring med gående bud, som anordnades fyra gånger i veckan fram och åter mellan Bomsund och Finneråsnäset vid linjen Pålgård-Stugun-Häggenås. I Finneråsnäset måste postvärd anordnas, eftersom postförarna från Pålgård och Dockmyr inte inträffade där samtidigt. För denna postvärd träffades avtal med H Häggmark i Stugun, samme man som fick kontraktet om postföringen mellan Bomsund och Finneråsnäset. Han ersättning för båda uppdragen blev till en början 75 kr per år.

672, II.			
Bomsund — Finneråsnäset.			
(Gångpost.)			
(Från den 2 juli 1898.)			
M.	Th.	—	6,0
O.	L.	—	7,0
M.	Th.	6,45	—
O.	L.	7,45	—
		0,2	
Bomsunds poststation			
M.	Th.	8,10	—
O.	L.	9,5	—
M.	Th.	—	7,25
O.	L.	—	8,20

Finneråsnäset [3 linien Häggenäs—Stugun—Krångede—Pålgård (672)]

Denne post får ej afföras från Finneråsnäset förr än posten från Pålgård resp. Stugun (672) anlämnat.

Till saken hör att anknytningen i Finneråsnäset till huvudlinjen kunde slopas redan efter ett år vid revidering av den genomförda omorganisationen, sedan det hade konstaterats att "nuvarande gångposten å linjen Finneråsnäset - Bomsund bör kunna utan olägenhet indragas, då, enligt härjämte bilagda förslag till tidtabeller för ifrågavarande linjen och i anslutning därtill stående linjer poststationen i Bomsund skulle erhålla 4 till järnvägen avgående och 4 från järnvägen ankommande poster i veckan".

Som föreståndare för poststationen i Bomsund antogs handlanden F Bergström med 120 kr i årsarvode. Han efterträddes med 1901 års ingång av småskolläraren Johan Johansson, nu med 360 kr i årsarvode och 120 kr i biträdeshjälp. Ersättningen till Johansson steg i etapper och årsarvodet var t ex från oktober 1916 480 kr och biträdesersättningen 240 kr (diarienummer 1 b 1659/1916)

Bland senare föreståndare för poststationen i Bomsund finner vi från 1 november 1929 Nelly Andréa Bergander, f.Lindgren. Poststationen drogs in med maj månads utgång 1963

1917-10-01-1939-05-14
Höglunda 1939-05-15-1963-05-31

Borglunda/Höglunda

Halvannan mil öster om Stugun låg Borglunda och Höglunda byar. Befolkningen där, omkring 350 personer, betjänades av lantbrevbäring från poststationen Bomsund tre gånger i veckan under åren närmast före 1917. Vid årsskiftet gjordes en omorganisation genom att lantbrevbäringen mellan Bomsund och Borglunda drogs in, samtidigt som körpostlinjen mellan Stugun och Dockmyr ersattes med körposten Stugun-Kälarne. Under utredningen inför denna omorganisation hade en poststation förts på tal men postdirektionen i Sundsvall ansåg att den frågan borde anstå tills vidare.

Ett hopp hade emellertid tänts för befolkningen. Visst hade det varit bättre att kunna betjänas av en lantbrevbärare än att anlita körposten. Redan några dagar efter den nya organisationen samlades "postintressenter" till ett möte, där det fördes ett formellt protokoll. Detta skickades med en ansökan till postdirektionen och styrktes av nedan återgivna intyg av pastorsämbetet i Stugun.

*Att en blifvande poststation, som väres ifråga
och inrättas i Höglunda by af denna församling,
kommer att direkt tillgodose inom Borglunda,
da alla Höglunda byar bosatta och hushållning:
na personer, hvilka vid i dy antals räk-
ning uppgår till 340 personer, hvarjämte
änn 28 personer eventuellt kunna komma att
betjänas af nämnda poststation, skulle öppna
som att alla tillfalligt i nämnda orter boende
stugun och kal-ambetens av. pl. i denna kommun
ifråga vid nämnda orter vorder bäst med betygats
ref - Stugun i Jämtlands län den 5 june,
år 1917 -*

N. Hansson
v. p.

Postkontoret i Ragunda fick ärendet på utredning. Per Ludvig Larsson, då vikarie i Ragunda, men sedermera ordinarie postmästare där under en tioårsperiod, fick stöd från föreståndarna för poststationerna i Bomsund och Kälarne för bifall till att tillgodose intressenternas önskemål. Tf postmästaren kunde därför i sitt svar till postdirektionen bifoga ett erbjudande från hemmansägaren J L Bergander att mot ett årligt arvode på 120 kronor under tre års tid förestå den begärda poststationen. Postmästaren gick också in på frågan om lämplig plats för poststationen samt namnfrågan:

"Beträffande poststationens plats hade det varit önskvärt, att den kunnat förläggas närmare Borglunda by, vilken icke liksom Höglunda beröres av den nya landsvägen Kälarne-Bomsund, utan är belägen cirka 2 km därifrån. Detta låter sig dock icke göra, enär postlinjen Kälarne-Bomsund härigenom skulle bli 2 - 3 km längre. Invånarna i Borglunda äro emellertid fullt nöjda med att poststationen förlägges i Borglunda gård, som ligger där vägen från Borglunda stöter till Kälarne-Bomsund-vägen.

Passande namn för poststationen synes mig vara Gesund efter den närbelägna sjön med samma namn".

Här kan tilläggas att det sistnämnda namnförslaget inte gick hem. Sedan postdirektionen efter kontakt med kronolänsman Gustaf Welanders var beredd att sända ärendet till poststyrelsen, gjordes en ny remiss till Ragunda "för avgivande av nytt förslag för lämplig benämning å den ifrågasatta poststationen, enär "Gesund" befaras komma att föranleda förväxling med andra poststationsnamn, exempelvis Revsund, Tresund."

Gesund, ehuru i bestämd form, "sparades" till den poststation som öppnades åtta år senare på sjöns norra sida. För den nu begärda poststationen ansåg Larsson i sitt svar att "Höglunda efter namnet på den by där poststationen blir belägen, eller också Borglunda efter byn intill Höglunda torde vara lämpliga namn". Att postdirektionen i sin framställning till poststyrelsen valde Borglunda i stället för Höglunda, berodde på antydd risk för förväxling med den vid 1916 års ingång inrättade poststationen med namnet Höglund i Dorotea socken. Framställningen instämplades som ankommen till poststyrelsen den 24 april 1917. Man kan förmoda att arbetet där under pågående andra världskrig var ansträngt.

I Borglunda blev man orolig och skrev direkt till poststyrelsen den 4 september 1917 och anhöll om beslut snarast möjligt. Ärendet föredrogs i poststyrelsen den 7 september och beslutet blev att poststationen skulle öppnas den 1 oktober 1917.

Hemmansägare Bergander efterträddes med 1932 års ingång av Ruth Maria Ingeborg Bergander. Hon fick vara med om att byta ut datumstämpel och sigill samt ass- och reketiketter m m den 15 maj 1939. Det berodde på en vid denna tidpunkt genomförd omfattande revision av poststationsnamnen.

Bakgrunden till revisionen finner man i det uppdrag som poststyrelsen gav postdirektör Erik G Långe vid ett sammanträde den 19 januari 1938 med representanter för telegrafstyrelsen. Uppdraget omfattade undersökning av de fall, där post- och telegraf- (telefon-) anstalter på samma ort bar skilda beteckningar. Strävan var att finna utvägar för att nå överensstämmelse. Även ett mindre antal järnvägsstationer togs med.

Långe var då engagerad i den andra upplagan av Svensk ortförteckning. Han delade upp det undersökta materialet i två grupper, en för sådana fall som ansågs böra genomföras senast i samband med utgivandet av Svensk ortförtecknings andra upplaga och en grupp för sådana fall, där ändring kunde göras vid ett senare tillfälle. Långe korresponderade i ärendet med professor Jöran Sahlgren vid Ortnamnsarkivet i Uppsala. I realiteten blev det i samband med tågtidtabellskiftet i maj 1939 som en mycket stor del av namnändringarna genomfördes.

Inom postdistrikten hade varje berörd postmästare fått uttala sig beträffande föreslagna ändringar inom det egna förvaltningsområdet. Många frågor förankrades genom närmare kontakter med föreståndarna för berörda postanstalter, inte sällan genom att kommuner och företag beredd tillfälle att yttra sig. I fallet Borglunda gällde, att telefonanstalten hette Höglunda. Remissinstanserna tillstyrkte förslaget att poststationens namn skulle ändras i överensstämmelse med telefonstationens. Med namnet Höglunda fanns poststationen kvar till dess indragning den 31 maj 1963.

Till dess hade det bara hunnit vara två ordinarie innehavare av tjänsten som föreståndare för poststationen med två namn, far och dotter.

Om poststationen norr om Höglunda som fick sjöns namn i bestämd form, **Gesunden**, kan jag utan tillgång till arkivmaterial bara inskränka mig till att nämna att den öppnades den 11 januari 1925 efter en framställning i oktober 1924 (diarienummer 1 b 1924:1662) och drogs in den 9 juni 1959.

672, II.									
Bomsund—Finneråsnäset.									
(Gångpost.)									
(Från den 2 juli 1898.)									
M.	Th.	—	6,0	}	0,2	M.	Th.	8,10	—
O.	L.	—	7,0			O.	L.	—	9,5
M.	Th.	6,45	—	}		M.	Th.	—	7,25
O.	L.	7,45	—			O.	L.	—	8,20
Bomsunds poststation									
Finneråsnäset [å linjen Häggenäs—Stugun—									
Krånge—Pålgård (672)]									
Denna post får ej afföras från Finneråsnäset förr, än posten från Pålgård resp. Stugun (672) anländt.									

Till saken hör att anknytningen i Finneråsnäset till huvudlinjen kunde slopas redan efter ett år vid revidering av den genomförda omorganisationen, sedan det hade konstaterats att "nuvarande gångposten å linjen Finneråsnäset - Bomsund bör kunna utan olägenhet indragas, då, enligt härjämte bilagda förslag till tidtabeller för ifrågavarande linjen och i anslutning därtill stående linjer poststationen i Bomsund skulle erhålla 4 till järnvägen avgående och 4 från järnvägen ankommande poster i veckan".

Som föreståndare för poststationen i Bomsund antogs handlanden F Bergström med 120 kr i årsarvode. Han efterträddes med 1901 års ingång av småskolläraren Johan Johansson, nu med 360 kr i årsarvode och 120 kr i biträdeshjälp. Ersättningen till Johansson steg i etapper och årsarvodet var t ex från oktober 1916 480 kr och biträdesersättningen 240 kr (diarienummer 1 b 1659/1916)

Bland senare föreståndare för poststationen i Bomsund finner vi från 1 november 1929 Nelly Andréa Bergander, f.Lindgren. Poststationen drogs in med maj månads utgång 1963

1917-10-01-1939-05-14
Höglunda 1939-05-15-1963-05-31

Borglunda/Höglunda

Halvannan mil öster om Stugun låg Borglunda och Höglunda byar. Befolkningen där, omkring 350 personer, betjänades av lantbrevbäring från poststationen Bomsund tre gånger i veckan under åren närmast före 1917. Vid årsskiftet gjordes en omorganisation genom att lantbrevbäringen mellan Bomsund och Borglunda drogs in, samtidigt som körpostlinjen mellan Stugun och Dockmyr ersattes med körposten Stugun-Kälarne. Under utredningen inför denna omorganisation hade en poststation förts på tal men postdirektionen i Sundsvall ansåg att den frågan borde anstå tills vidare.

Ett hopp hade emellertid tänts för befolkningen. Visst hade det varit bättre att kunna betjänas av en lantbrevbärare än att anlita körposten. Redan några dagar efter den nya organisationen samlades "postintressenter" till ett möte, där det fördes ett formellt protokoll. Detta skickades med en ansökan till postdirektionen och styrktes av nedan återgivna intyg av pastorsämbetet i Stugun.

Att en bifogade poststation, som väntas ifrågasättas i Höglunda by af denna församling, kommer att direkt tillgodose inom Borglunda och Höglunda byar bosatta af kyrkoherdar, en pastor, hvilka vid i sig antalet väntas utgöra till 340 personer, svarjämte ännu 28 personer eventuellt kunna komma att dröjas af nämnda poststation, detta äfven som att alla tillfalligt i nämnda orter boende skogs- och skäl-arbetare m. fl. i denna sammanräknade af de nämnda orter bevärd betygats af - Stugun i Jämtlands län den 5 jan, an 1917 -

A. Hansson

U. P.

Postkontoret i Ragunda fick ärendet på utredning. Per Ludvig Larsson, då vikarie i Ragunda, men sedermera ordinarie postmästare där under en tioårsperiod, fick stöd från föreståndarna för poststationerna i Bomsund och Kälarne för bifall till att tillgodose intressenternas önskemål. Tf postmästaren kunde därför i sitt svar till postdirektionen bifoga ett erbjudande från hemmansägaren J L Bergander att mot ett årligt arvode på 120 kronor under tre års tid förestå den begärda poststationen. Postmästaren gick också in på frågan om lämplig plats för poststationen samt namnfrågan:

"Beträffande poststationens plats hade det varit önskvärt, att den kunnat förläggas närmare Borglunda by, vilken icke liksom Höglunda beröres av den nya landsvägen Kälarne-Bomsund, utan är belägen cirka 2 km därifrån. Detta låter sig dock icke göra, enär postlinjen Kälarne-Bomsund härigenom skulle bli 2 - 3 km längre. Invånarna i Borglunda äro emellertid fullt nöjda med att poststationen förlägges i Borglunda gård, som ligger där vägen från Borglunda stöter till Kälarne-Bomsund-vägen.

Passande namn för poststationen synes mig vara Gesund efter den närbelägna sjön med samma namn".

Här kan tilläggas att det sistnämnda namnförslaget inte gick hem. Sedan postdirektionen efter kontakt med kronolänsman Gustaf Welanders var beredd att sända ärendet till poststyrelsen, gjordes en ny remiss till Ragunda "för avgivande av nytt förslag för lämplig benämning å den ifrågasatta poststationen, enär "Gesund" befaras komma att föranleda förväxling med andra poststationsnamn, exempelvis Revsund, Tresund."

Gesund, ehuru i bestämd form, "sparades" till den poststation som öppnades åtta år senare på sjöns norra sida. För den nu begärda poststationen ansåg Larsson i sitt svar att "Höglunda efter namnet på den by där poststationen blir belägen, eller också Borglunda efter byn intill Höglunda torde vara lämpliga namn". Att postdirektionen i sin framställning till poststyrelsen valde Borglunda i stället för Höglunda, berodde på antydd risk för förväxling med den vid 1916 års ingång inrättade poststationen med namnet Höglund i Dorotea socken. Framställningen instämplades som ankommen till poststyrelsen den 24 april 1917. Man kan förmoda att arbetet där under pågående andra världskrig var ansträngt.

I Borglunda blev man orolig och skrev direkt till poststyrelsen den 4 september 1917 och anhöll om beslut snarast möjligt. Ärendet föredrogs i poststyrelsen den 7 september och beslutet blev att poststationen skulle öppnas den 1 oktober 1917.

Hemmansägare Bergander efterträddes med 1932 års ingång av Ruth Maria Ingeborg Bergander. Hon fick vara med om att byta ut datumstämpel och sigill samt ass- och reketiketter m m den 15 maj 1939. Det berodde på en vid denna tidpunkt genomförd omfattande revision av poststationsnamnen.

Bakgrunden till revisionen finner man i det uppdrag som poststyrelsen gav postdirektör Erik G Långe vid ett sammanträde den 19 januari 1938 med representanter för telegrafstyrelsen. Uppdraget omfattade undersökning av de fall, där post- och telegraf- (telefon-) anstalter på samma ort bar skilda beteckningar. Stråvan var att finna utvägar för att nå överensstämmelse. Även ett mindre antal järnvägsstationer togs med.

Långe var då engagerad i den andra upplagan av Svensk ortförteckning. Han delade upp det undersökta materialet i två grupper, en för sådana fall som ansågs böra genomföras senast i samband med utgivandet av Svensk ortförtecknings andra upplaga och en grupp för sådana fall, där ändring kunde göras vid ett senare tillfälle. Långe korresponderade i ärendet med professor Jöran Sahlgren vid Ortnamnsarkivet i Uppsala. I realiteten blev det i samband med tågtidtabellskiftet i maj 1939 som en mycket stor del av namnändringarna genomfördes.

Inom postdistrikten hade varje berörd postmästare fått uttala sig beträffande föreslagna ändringar inom det egna förvaltningsområdet. Många frågor förankrades genom närmare kontakter med föreståndarna för berörda postanstalter, inte sällan genom att kommuner och företag beredd tillfälle att yttra sig. I fallet Borglunda gällde, att telefonanstalten hette Höglunda. Remissinstanserna tillstyrkte förslaget att poststationens namn skulle ändras i överensstämmelse med telefonstationens. Med namnet Höglunda fanns poststationen kvar till dess indragning den 31 maj 1963.

Till dess hade det bara hunnit vara två ordinarie innehavare av tjänsten som föreståndare för poststationen med två namn, far och dotter.

Om poststationen norr om Höglunda som fick sjöns namn i bestämd form, **Gesunden**, kan jag utan tillgång till arkivmaterial bara inskränka mig till att nämna att den öppnades den 11 januari 1925 efter en framställning i oktober 1924 (diarienummer 1 b 1924:1662) och drogs in den 9 juni 1959.

Midskogsforsen

1941-12-01-1967-06-30
(Pxp 1942-02-16-1944-09-30)

Tillväxten av nya poststationer hade börjat minska väsentligt efter ingången av 20:e seklet. Behovet av postservice över hela landet täcktes efter hand också genom lantbrevbärare, men nya önskemål kom upp fortlöpande och prövades noga. Även under andra världskriget märker man en fortsatt tillväxt, t ex ett 30-tal nya poststationer såväl under 1941 som 1942. Åtskilliga av dem var filialer i de större städerna.

Det finns också exempel på sådana poststationer som betecknades som tillfälliga vid beslutet om att de skulle öppnas. En sådan var den som öppnades med namnet Midskogsforsen den 1 december 1941. Behovet skulle dock snart nog visa sig bestå och efter krigsslutet finner vid poststyrelsens beslut för tillämpning från och med april 1946 att "tillfälliga postanstalten Midskogsforsen ersätts med poststation".

Omorganisationer av befintliga eller tillkomsten av nya postanordningar redovisades sedan 1930-talet på en särskild blankett som stöd för vilka uppgifter som skulle kunna behöva lämnas av utredande instanser. På en sådan blankett redovisade postmästaren i Östersund den 7 oktober 1941 behovet av en poststation i Midskogsforsen. Jag har valt att på nästa sida återge postmästarens framställning i sin helhet.

Ärendet gick till poststyrelsen via postdirektionen i Sundsvall. I yttrandet därifrån föreslogs att en blivande poststation i Midskogsforsen lämpligen torde betecknas som en tillfällig anordning.

Det blev ett enkelt ärende och poststyrelsen beslöt vid föredragning den 21 oktober 1941 om bifall till framställningen. Det fanns emellertid en överenskommelse om samarbete med ortnamnskommissionen vid val av namn på nya poststationer. Detta hade intensifierats i anslutning till den ortnamnsrevision som genomfördes den 15 maj 1939 (posthistorisk skrift 19).

Postdirektör Erik G Långe var redaktör för Svensk Ortförteckning och svarade för kontakterna med ortnamnskommissionen. En blyertsanteckning av handläggaren i målet om Midskogsforsen visar dock att namnfrågan inte prövades denna gång, sedan Långe uttalat att man inte behövde låta pröva namnet för tillfälliga poststationer.

Vid Midskogsforsen, belägen 4 kilometer på sidan om landsvägen Östersund - Lillsjöhögen - Stugun, omkring 39 kilometer från Östersund och 25 kilometer från Stugun, har påbörjats uppförande av en kraftstation. Byggnationen utföres av Statens Vattenfallsverk, Midskogs kraftstationsbyggnad.

Den 4 kilometer långa avtagsvägen håller nu på att byggas och väntas bli färdig om en månad varefter kraftstationens byggande påbörjas. För närvarande äro anställda 150 man och detta antal kommer att ökas till omkring 300 vid detta årets slut. Genom successiv ökning beräknas antalet arbetare komma att uppgå till 800 vid nästa års slut och ökas därefter till omkring 1300 - 1400 man.

Kraftstationen beräknas färdig till mitten av år 1945. Kostnad 32,5 miljoner.

Bostäder hålla nu på att uppföras bland annat för ett 40 - tal familjer. Efter färdigbyggnad torde omkring 100 personer bliva kvarboende på platsen.

Arbetschefen har anhållit att poststation måtte inrättas vid Midskogsforsen. Han har framhållit angelägenheten av att postfrågan snarast ordnas och detta lämpligast genom inrättande av poststation. Därest poststation erhålles, kan den viktiga posten - ritningar och dylikt - erhållas redan vid kontorstidens början klockan 9⁰ och posten avsändas efter kontorstidens slut klockan 18⁰. Ett som även talar för anordnande av poststation i stället för postombud är den omständigheten, att stora kontanta belopp -avlöningsmedel - komma att ingå till Midskogsforsen och sedan av arbetarna hemsändas postledes.

Någon statistik rörande den blivande postmängden vid Midskogsforsen kan icke nu lämnas.

Lämplig lokal för poststationen kommer att uppföras.

Huruvida poststationen bör bibehållas efter kraftstationens färdigställande år 1945 torde senare böra bliva föremål för omprövning.

Med stöd av det anförda hemställes vördsamt att Kungl. Styrelsen ville besluta,

att den 15 november 1941 skall öppnas poststation benämnd Midskogsforsen inom Stuguns socken i Jämtlands län *och lydande om en p.k.*
1 bil. *Postmynd!*

Uno Wiklander
Uno Wiklander

Den från början som tillfällig betecknade poststationen fick så stor omsättning att den redan efter några veckor kunde klassas som postexpedition. Därmed fick föreståndaren tjänstemannastatus från den 16 februari 1942. Efter hand som arbetena kunde avslutas sjönk omsättningen och den 1 oktober 1944 blev det återgång till poststationsstatus enligt kollektivavtal. Det ursprungliga beslutet om tillfällighet gällde fortfarande men upphävdes den 1 april 1946. Margareta Ström blev föreståndare i november 1957 och fick uppleva poststationens indragning vid halvårsskiftet 1967.

1953-01-01–1956-09-30

Näverede

I posthistorisk skrift 397 har jag kort berört förekomsten av flyttbara poststationer efter ett regeringsbemyndigande 1884. De avsåg att finnas tillgängliga för järnvägsarbetarnas behov under byggnadstid och förväntades bli förhållandevis kortlivade. Om de fick namn från den plats där arbetet pågick, skulle de inte lämpligen kunna behålla samma namn vid arbetets fortskridande längs den framväxande järnvägen. Därför förväntar man att det ursprungliga namnet skulle bli kortlivat, såvida någon permanent poststation på platsen inte behövdes efter järnvägens färdigställande. I exemplet Oslättfors försvann sålunda inte poststationen, när rallarna försvann.

Kortlivade väntade man också att sådana poststationer skulle bli, som inrättades för att personal vid avlägsna kraftverksbyggen skulle få tillgång till postservice. Ett sådant exempel blev Näverede till skillnad från Midskogsforsen, vilken sistnämnda postanstalt fanns under närmare 28 år.

I fallet Näverede tog man ställning till poststationens namn redan innan den formella framställningen lämnades in. I den sistnämnda, som daterades av postkontoret i Östersund den 20 november 1952, återopades poststyrelsens förklaring redan i december 1951 att *"hinder icke föreligga mot att den ifrågasatta poststationen vid blivande kraftverksbygget i Näverede benämndes Näverede"*.

Framställningen från postkontoret i Östersund skickades rutinmässigt till postdirektionen i Sundsvall, som vidareände den med tillstyrkan. Av denna framgår att byggnadsarbetena i Näverede hade påbörjats på försommaren 1952, huvudsakligen med uppförande av hus och anläggning av tillfartsvägar. Ca 35 egnahemsbyggen var färdigställda eller under uppförande. När arbetsstyrkan skulle bli fulltalig på sommaren 1952, räknade man med att folkmängden skulle stiga till *"600 personer eller mera"*. Den lokal, där utrymme avsågs bli upplåtet för postverksamhet, beräknades bli klar för inflyttning den 2 januari 1953.

Den beräkningen skulle kunna visa sig vara exakt. Framställningen innehöll också att hustrun till en vid kraftverksbygget anställd person var villig att omhänderha poststationen i Näverede. Hon hade ca fem års erfarenhet av postarbete vid postkontoret i Östersund och postexpeditionen Frösön 1.

Hon hade också varit biträde på postexpeditionen i Harsprånget. Även hennes lönefråga togs upp i framställningen. Hon hade vid sammanträffande fordrat en ersättning av minst 425 kronor per månad, ett anspråk som ställdes i relation till Midskogsforsen. Rörelsen i Näverede beräknades bli av ungefär samma omfattning som den var i Midskogsforsen. Där var poststationsföreståndarens ersättning 500 kr per månad. Postföringen till Näverede skulle ombesörjas av postdiligenser på linjen Östersund-Ragunda med daglig service.

Jämförelser gjordes också med ett då nästan dagsfärskt exempel, nämligen Blåsjöfallet i Frostvikens socken, där en poststation hade inrättats den 1 december 1952. Arbetet där var av betydligt mindre omfattning med c:a 165 personer engagerade på platsen och ersättning till föreståndaren med 150 kr per månad. Även den poststationen blev naturligt nog kortlivad. Den drogs in den 14 juni 1958.

Med det goda förarbetet var det lätt för poststyrelsen att fatta beslut. Jag gör ett undantag från mina normala val av illustrationer och återger på nästa sida en förminskad reproduktion av beslutskonceptet.

På sidan därefter återger jag också en intern handling, nämligen ett förminskat faxsimile av rapporten från postmästarens inspektion av poststationen i Näverede den 21 september 1955. Den bidrog till att avvecklingen av poststationen blev lika glasklar som man kan säga att tillkomsten blev.

Rapporten remitterades från postdirektionen för bedömning om poststationen kunde avvecklas. I sitt svar kunde postmästare Herman Åslund i Östersund meddela att arbetena vid kraftstationen var i huvudsak avvecklade. Den lilla kvarvarande arbetsstyrkan beräknades bli sysselsatt till hösten. Ett 20-tal av de kvarvarande familjerna skulle i september flytta till Porsi. Postmästaren föreslog att poststationen skulle bibehållas till den 1 oktober 1956 och att det då kvarboende tiotalet familjer skulle hänvisas till poststationen i Midskogsforsen för sin postutväxling. Poststyrelsen biföll förslaget och med september månads utgång 1956 var sagan all för poststationen i Näverede.

1952 den 10 december.

Dt 2837/52

Annots *Jus*
 " å kartan
 Delgs fpass jvp (före exp)
 " ktr avl (före exp)
 " ktr inr
 " mr *Red*
 " orga
 Notiser: *exp. 10/12 52 EA*

Till Postmästaren,
Östersund 1.

+ 1 avskrift

Gps har - för tillämpning fr.o.m. den 2 januari 1953 - bestämt, att tillfällig pst, benämnd Näverede och lydande under pkt: Östersund 1, skall öppnas vid Näverede kraftverksbygge inom Stuguns kommun, Jämtlands län.

För pst:ns i Näverede handhavande skall fr.o.m. den 1 januari 1953 utgå icke reglerad ersättning med fyrahundratjugufem (425) kronor pr månad i ett för allt. I ovannämnda ersättningsbelopp är dock icke inräknad kostnad för lokal jämte densamma uppvärmning och belysning. Sth den etc.

För K Gps
 Gerle

/ 1 avskrift:

Överlämnas till pd i M ND för kännedom.

/L. Thörn/

Expedierad
 11. DEC. 1952 EA

Utdrag

Ink. -7 APR 1956
Dnr. 386/52

Ink 30 JUN 1956

Rapport ang. inspektion och inventering av pxp, pst eller pob.

Postanstaltens namn postombudets	klass grupp	Förrättningsdatum	Överordnat pk
Näverede	ej regl	21.9.55	Östersund 1
Förrättningen avser fullständig inspektion postkontrollering		endast inventering	Orsak till extra inventering
Stm, pstf eller pob namn: vskans		I	Vikaries namn: Irene Lundström

6. Övrigt .

I samband med förrättningen upptogs kontakt med den administrativa ledningen vid kraftverket. Arbetarstyrkan kommer att före julen i år nedbringas till 120 man. En viss mindre utflyttning till andra anläggningar har redan påbörjats och ett par mindre baracker ha rivits för transport till annat håll.

Handelsbutikerna komma att vara i verksamhet in på nästa år och rivning av butikslängan, där även poststationen är inrymd, lär ej företas förrän i början av sommarn. I förekommande fall skulle poststationen, om den kunde bibehållas någon kortare tid därefter, kunna inhysas i annan byggnad.

H Åslund Pk Ösd 1
 22 sep 1955
 Pm

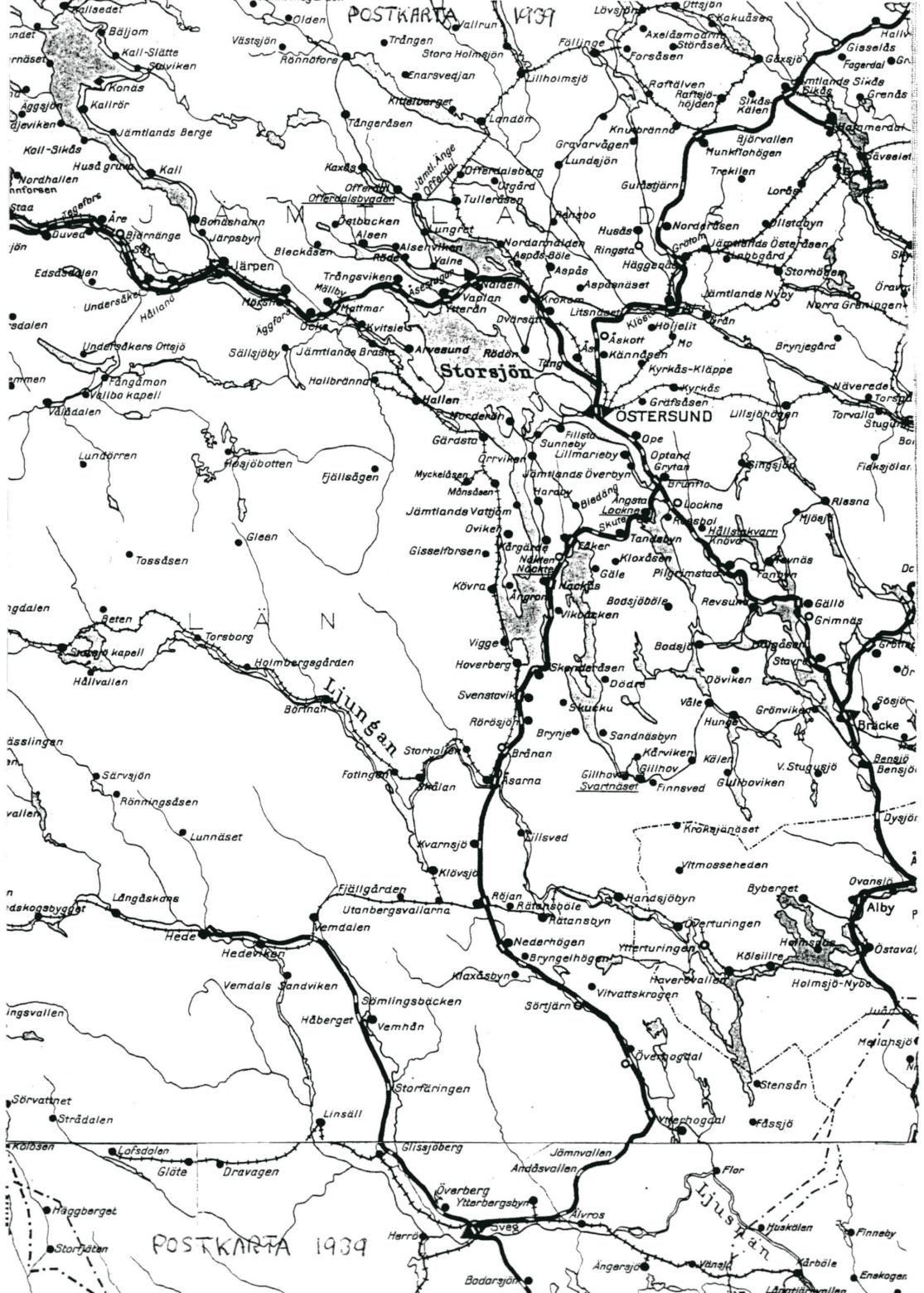
Rätt utdraget intygar:

Westin

Remitteras till Pm i Ösd för meddelande av uppgift å det antal hushåll, som f.n. anlita pstn. Hur många hushåll komma att kvarbo vid kraftverket när det färdigbyggt? Vid vilken tidpunkt anses i förekommande fall pstn kunna indragas.

S. Z. Hörnström

POSTKARTA 1939

POSTKARTA 1939